

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра землевпорядного проектування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету землевпорядкування
д.е.н., проф. Євсюков Т.О.
протокол №9 від 18 травня 2023 року

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри землевпорядного проектування
протокол № 9 від 26 квітня 2023 року
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Мартин А.Г.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Геодезія та землеустрій» підготовки
здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти
за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій»
д.геогр.н., проф. Ковальчук І.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія земельних відносин і землеустрою»**

Спеціальність 193 – «Геодезія та землеустрій»

Освітня програма Геодезія та землеустрій

Факультет землевпорядкування

Розробник: доцент, к.е.н., доцент Чумаченко О.М.

Київ – 2023р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Історія земельних відносин і землеустрою»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	193 «Геодезія та землеустрій»	
Освітня програма	Геодезія та землеустрій	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Фахова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістовних модулів	2	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2-3
Семестр	3	4-5
Лекційні заняття	30год.	5год.
Практичні заняття	30год.	10год.
Самостійна робота студентів	60год.	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	4год.	-

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

«Історія земельних відносин і землеустрою»

Мета – полягає у формуванні у студентів знань про основи землеустрою та земельних відносин на різних етапах розвитку суспільства. Історичні закономірності земельних відносин сприяють формуванню у студентів повного розуміння суті земельного влаштування як явища суспільного життя у контексті розвитку виробничих сил, зміни форм власності на землю та господарські і політичні наслідки цих змін.

Завдання курсу полягає у глибокому розумінні студентами сутності земельних відносин та землеустрою, набутті знань про основні етапи розвитку земельних відносин та землеустрою, вмінні використовувати аналіз інформації з історії земельних відносин та землеустрою, узагальнювати її, навчитися встановлювати причинно-наслідковий зв'язок між історичними фактами, використовувати отриманні знання та навички у сфері землеустрою та земельних відносин.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі геодезії та землеустрою.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність працювати автономно.

ЗК08. Здатність працювати в команді.

ЗК09. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність здійснювати безпечну діяльність.

ЗК11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК12. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства і необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав та свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати, примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство, а також в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здатність застосовувати фундаментальні знання для аналізу явищ природного і техногенного походження при виконанні професійних завдань у сфері геодезії та землеустрою.

СК02. Здатність застосовувати теорії, принципи, методи фізико-математичних, природничих, соціально-економічних, інженерних наук при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

СК03. Здатність застосовувати нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали у професійній діяльності.

СК04. Здатність обирати та використовувати ефективні методи, технології та обладнання для здійснення професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою.

СК05. Здатність застосовувати сучасне інформаційне, технічне і технологічне забезпечення для вирішення складних питань геодезії та землеустрою.

СК06. Здатність виконувати дистанційні, наземні, польові та камеральні дослідження, інженерні розрахунки з опрацювання результатів досліджень, оформляти результати досліджень, готувати звіти при вирішенні завдань геодезії та землеустрою.

СК07. Здатність збирати, оновлювати, опрацьовувати, критично оцінювати, інтерпретувати, зберігати, оприлюднювати і використовувати геопросторові дані та метадані щодо об'єктів природного і техногенного походження.

СК08. Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері геодезії та землеустрою з урахуванням вимог професійної і цивільної безпеки, охорони праці, соціальних, екологічних, етичних, економічних аспектів.

СК09. Здатність застосовувати інструменти, прилади, обладнання, устаткування при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

СК13. Здатність розробляти документацію із землеустрою та з оцінки земель, кадастрову документацію, наповнювати даними державний земельний, містобудівний та інші кадастри.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПН2. Організувати і керувати професійним розвитком осіб і груп.

ПН3. Донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументацію.

ПН4. Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей.

PH6. Знати історію та особливості розвитку геодезії та землеустрою, їх місце в загальній системі знань про природу і суспільство.

PH7. Виконувати обстеження і вишукувальні, топографо-геодезичні, картографічні, проектні та проектно-вишукувальні роботи при виконанні професійних завдань з геодезії та землеустрою.

PH8. Брати участь у створенні державних геодезичних мереж та спеціальних інженерно-геодезичних мереж, організовувати та виконувати топографічні та кадастрові знімання, геодезичні вимірювання, інженерно-геодезичні вишукування для проектування, будівництва та експлуатації об'єктів будівництва.

PH9. Збирати, оцінювати, інтерпретувати та використовувати геопросторові дані, метадані щодо об'єктів природного і техногенного походження, застосовувати статистичні методи їхнього аналізу для розв'язання спеціалізованих задач у сфері геодезії та землеустрою.

PH10. Обирати і застосовувати інструменти, обладнання, устаткування та програмне забезпечення, які необхідні для дистанційних, наземних, польових і камеральних досліджень у сфері геодезії та землеустрою.

PH11. Організовувати та виконувати дистанційні, наземні, польові і камеральні роботи в сфері геодезії та землеустрою, оформляти результати робіт, готувати відповідні звіти.

PH12. Розробляти документацію із землеустрою, кадастрову документацію і документацію з оцінки земель із застосуванням комп'ютерних технологій, геоінформаційних систем та цифрової фотограмметрії, наповнювати даними державний земельний, містобудівний та інші кадастри.

PH13. Планувати і виконувати геодезичні, топографічні та кадастрові знімання, опрацьовувати отримані результати у геоінформаційних системах.

PH14. Планувати складну професійну діяльність, розробляти і реалізовувати проекти у сфері геодезії та землеустрою за умов ресурсних та інших обмежень.

PH15. Розробляти і приймати ефективні рішення щодо професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою, у тому числі за умов невизначеності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного та скороченого термінів денної (заочної) форми навчання:

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		лек.	сем	залік	с/р*		лек.	сем.	залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовний модуль 1. Розвиток земельних відносин та землеустрою V ст. до н. е – XIX ст. н. е.									
Тема 1. Вступ. Поняття земельних відносин, землеустрою та кадастру.	6	3	3		6		0,5	1	
Тема 2. Земельні відносини в стародавньому світі.	6	3	3		6		0,5	1	
Тема 3. Земельні відносини, землевпорядні та кадастрові роботи в феодально-кріпосницьку епоху.	6	3	3		6		0,5	1	
Тема 4. Земельно – майнові відносини в період зародження і розвитку капіталізму.	6	3	3		6		0,5	1	
Тема 5. Земельні відносини на рубежі XVIII- кінця XIX ст.	6	3	3		6		0,5	1	
Разом за модулем 1	30	15	15		30		2,5	5	
Змістовний модуль 2. Розвиток земельних відносин та землеустрою XX – XXI ст.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 6. Земельні перетворення початку XX ст	6	3	3		6		0,5	1	
Тема 7. Земельні відносини та землевпорядкування в період колективізації сільського господарства (1927-1934 рр.).	6	3	3		6		0,5	1	
Земельні відносини соціалістичної доби у Європі	6	3	3		6		0,5	1	
Тема 9. Земельна реформа в Україні (1991-2021 рр).	6	3	3		6		0,5	1	
Тема 10. Земельні відносини в країнах Європи.	6	3	3		6		0,5	1	
Разом за модулем 2	30	15	15		30		2,5	5	
Залік									
Усього годин	60	30	30	2	60		5	10	2

*-самостійна робота студентів не входить у навантаження

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
Змістовний модуль 1. Розвиток земельних відносин та землеустрою V ст. до н. е – XIX ст. н. е.			
1	Семінарське заняття № 1 Виробнича термінологія	3	15
2	Семінарське заняття № 2 Первинні уявлення про земельно-кадастрові та вимірвальні роботи	3	15
3	Семінарське заняття № 3 Межувальні роботи: причини, особливості, результат	3	15
4	Семінарське заняття № 4 Особливості розитку земельного права в Європі та США	3	15
5	Семінарське заняття № 5 Соціально-економічні перетворення середини XIX ст.	3	15
	Виконання самостійних робіт №№1-2		10
	Модульна контрольна робота №1		15
	Разом по модулю №1	15	100
Змістовний модуль 2. Розвиток земельних відносин та землеустрою XX – XXI ст.			
6	Семінарське заняття № 6 Земельне право напередодні та після Жовтневих потрясіть	3	15
7	Семінарське заняття № 7 Колективізація. Закон «Про п'ять колосків». Голодомор 32-33 рр.	3	15
8	Семінарське заняття № 8 Колгоспно-радгоспний тип землекористування. Сталінське перетворення природи.	3	15
9	Семінарське заняття № 9 Роздержавлення земель, приватизація. Ринок земель с.г. призначення	3	15
10	Семінарське заняття № 10 Земельні реформи у Європі. Агрколоніалізм, екоколоніалізм	3	15
	Виконання самостійних робіт №№3-4		10
	Модульна контрольна робота №2		15
	Разом по модулю №2	15	100
	Разом з навчальної дисципліни	30	

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
Змістовний модуль 1. Розвиток земельних відносин та землеустрою V ст. до н. е – XIX ст. н. е.			
1	Історія земельних кодексів України	7,5	2
2	Межові знаки. Історія та сьогодення	7,5	2
3	Римський землеустрій та кадастр	7,5	2
4	Давні карти світу. Перші геодезичні прилади	7,5	2
5	Колективізація. «Земля» О. Довженко	7,5	2
	Виконання практичних робіт №№1-5		75
	Модульна контрольна робота №1		15
Змістовний модуль 2. Розвиток земельних відносин та землеустрою XX – XXI ст.			
6	Земельна реформа в США початку XIX ст.	7,5	2
7	Земельні відносини в Західній Європі	7,5	2
8	Земельні реформи пострадянських країн	7,5	2
9	Укрземпроект та його обласних експедицій	7,5	2
10	Особливості розвитку державності Ізраїлю	7,5	2
	Виконання практичних робіт №№4-7		75
	Модульна контрольна робота №2		15
	Разом	75	

6. Перелік контрольних запитань (запитання есе) для визначення рівня засвоєння знань студентами:

1. Особливості формування земельної власності і земельних відносин на території України в XVI-XVIIIст.
2. Особливості землеустрою на території України в XVI-XVIIIст.
3. Форми земельного устрою в Феодално-кріпосницьку епоху.
4. Роль писцового межування (опису) в розвитку землеустрою.
5. Генеральне і спеціальне межування.
6. Особливості земельних перетворень в XVIII ст. в Галичині і на Буковині.
7. Селянська реформа 1861 року і значення її в реформуванні земельних відносин XVIII ст.
8. Поняття Селянського Поземельного Банку і його роль в ринку землі.
9. Столипінська аграрна реформа та її роль у розвитку земельних відносин та землеустрою.
10. Роль Столипіна в розвитку землеустрою.
11. Столипін і розвиток власності на землю.
12. Розвиток земельних відносин на території України у період скасування приватної власності на землю (1917 - 1920 рр.).
13. Реформування земельних відносин в Радянській Україні у період 1920 -1941 рр.
14. Суть і зміст землевпорядкування на території України у період 1920 -1941 рр.
15. Земельні відносини і землеустроїв в період зміцнення і розвитку колгоспного ладу на Україні.
16. Вдосконалення земельних відносин і землеустрою в 1961-1970 рр., в 1971-1980 рр. та в 1981-1990 рр.
17. Реформування власності на землю - основний напрям земельної реформи в зарубіжних країнах.
18. Правові проблеми земельної власності і земельного ринку в зарубіжних країнах.
19. Землеустроїв в зарубіжних країнах.
20. Особливості регулювання земельних відносин.
21. Зміст і тенденції розвитку земельної реформи в незалежній Україні.
22. Розвиток землеустрою в ході здійснення земельної реформи в незалежній Україні.
23. Особливості реформування земельних відносин в сільському господарстві.
24. Закономірності розвитку земельних відносин.
25. Місце землевпорядкування в системі виробничих відносин і його завдання на сучасному етапі.
26. Роль держави в розвитку земельних відносин і землевпорядкування та їх вплив на стабільність суспільства.
27. Історичні передумови розвитку земельних відносин в Україні.
28. Структура земельних відносин в перехідний період до ринкової економіки.
29. Роль земельних відносин в сталому розвитку суспільства.
30. Розвиток землеустрою на сучасному етапі.

Орієнтовний перелік тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами:

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ															
ОС Бакалавр Геодезія та землеустрій	Кафедра Землевпорядного проєктування 2023-2024 н.р.	ЗАЛКОВИЙ ТЕСТ № 1 з дисципліни Історія земельних відносин і землеустрою	Затверджую Зав. кафедри Землевпорядного проєктування <hr style="width: 80%; margin: 5px auto;"/> д.е.н., проф. Мартин А.Г. 15 квітня 2023 р.												
<p>1. Геодезія виникла в глибокій давнині в зв'язку із:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. винайденням геодезичних приладів 2. розподілом ділянок між землевласниками 3. обробкою землі 4. введенням астрономічних спостережень <p>2. До якого століття основні науки про Землю (астрономія, геодезія, топографія и картографія), існували як одне ціле?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. X ст.; 2. XIII ст.; 3. XVIII ст.; 4. XX ст. <p>3. Перші згадки про ведення земельного кадастру пов'язані із:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. встановленням права власності; 2. стягненнями земельного податку; 3. межувальними роботами; 4. всі відповіді вірні. <p>4. Як називають римського бога, покровителя кордонів та хранителя межових знаків?</p> <p>5. Якому давньогрецькому мислителю належить вислів «Все в природі має бути гармонійним та досконалим; найдосконалішим із геометричних тіл є куля; Земля також має бути досконалою, отже, вона – куляста!»?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аристотель; 2. Піфагор; 3. Анаксимандр; 4. Ератосфен. <p>6. Вперше поняття «паралелі» та «меридіана» ввів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ератосфен 2. Птоломей 3. Гіппарх 4. Гекатей <p>7. Назвіть автора праці «Руководство по географии», яка стала основою для складання географічних карт аж до середніх віків?</p> <p>8. Вкажіть кутомірні прилади?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. гномон 2. астрономічний посох 3. скафіс 4. астролібія 5. квадрант <p>9. Вимірювальний та геодезичний інструмент давньоримських агріменсорів (землемірів), яким проводились роботи із провішування ліній, розбивки території та примітивні зйомки – це</p> <p>10. Територія (сукупність земельних ділянок), якою її власник міг безперешкодно розпоряджатися: продавати, дарувати, заповідати (передавати у спадок), тобто володіти на праві повної власності у період Київської Русі, Московії, Речі Посполитої називається....</p> <p>11. Співставити вірні відповіді: кому із азіатських вчених належить винахід:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 2px;">1. Абу Алі Хусейн ібн Абдалах ібн Сіна (Авіцена)</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;">А. обсерваторія-секстант, астрономічні таблиці</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">2. Улугбек Мухамед Тарагай</td> <td style="padding: 2px;">Б. карта Антарктиди, за три століття до офіційного відкриття</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">3. Хаджі Мухиддін Пірі ібн Хаджі Мехмед(Пірі-реїс)</td> <td style="padding: 2px;">В. ноніус</td> </tr> </table> <p>12. Навігаційні карти із зображенням азимутальних напрямків (сітки компасних ліній) на яких досить точно зображена берегова лінія Європи кінця XII – на початку XIII ст. називаються</p> <p>13. Знайти відповідності: кому із картографів належить твір:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 2px;">1. А. Крепукс</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;">А. Циліндрична рівнокутна проєкція</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">2. А. Ортелій</td> <td style="padding: 2px;">Б. Каталонська карта-портолан</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">3. Г. Меркатор</td> <td style="padding: 2px;">В. Theatrum Orbis Terrarum(географічний атлас Світу)</td> </tr> </table>				1. Абу Алі Хусейн ібн Абдалах ібн Сіна (Авіцена)	А. обсерваторія-секстант, астрономічні таблиці	2. Улугбек Мухамед Тарагай	Б. карта Антарктиди, за три століття до офіційного відкриття	3. Хаджі Мухиддін Пірі ібн Хаджі Мехмед(Пірі-реїс)	В. ноніус	1. А. Крепукс	А. Циліндрична рівнокутна проєкція	2. А. Ортелій	Б. Каталонська карта-портолан	3. Г. Меркатор	В. Theatrum Orbis Terrarum(географічний атлас Світу)
1. Абу Алі Хусейн ібн Абдалах ібн Сіна (Авіцена)	А. обсерваторія-секстант, астрономічні таблиці														
2. Улугбек Мухамед Тарагай	Б. карта Антарктиди, за три століття до офіційного відкриття														
3. Хаджі Мухиддін Пірі ібн Хаджі Мехмед(Пірі-реїс)	В. ноніус														
1. А. Крепукс	А. Циліндрична рівнокутна проєкція														
2. А. Ортелій	Б. Каталонська карта-портолан														
3. Г. Меркатор	В. Theatrum Orbis Terrarum(географічний атлас Світу)														

14. Вкажіть автора атласу «Atlas Maior» (Великий атлас), опублікованого в Амстердамі між 1662 та 1672 рр., що містить 609 карт та близько 4200 сторінок тексту в дванадцяти томах та по праву вважається вінцем середньовічної картографії.

15. Комплекс землепорядних робіт з обліку земель, встановлення меж, оцінки якості земель, правового оформлення земельних ділянок середини XVI ст. (за часів царювання Івана Грозного) носив назву

16. Назвіть комплекс землепорядних дій, юридичною основою яких були опубліковані 19 вересня 1765 р. урядовий маніфест та генеральні правила із проведення робіт.

17. Дайте визначення нового принципу узгодження спірних меж землеволодінь у структурі дач при приведенні Спеціального межування за правилами 1806 року.

18. Вкажіть вірні відповідності:

1. десятина	А. 0,49
2. акр	Б. 0,4 га
3. тиннірінала	В. 1,09 га
4 морген європейський	Г. 0,33-1,07 га

19. Назвіть одиницю виміру відстані фіно-угорського народу саамів, яка дорівнює 7,5 км яку може пробігти північний олень доки не зупинявся за природною потребою.

20. Як називається комплекс геодезичних споруд протяжністю в 2 880 км, будівництво якого розпочате в XIX столітті в рамках проведення топографічних досліджень Європейської частини Російської імперії?

21. Які результати Міжнародної меридіанної конференції, що проходила у Вашингтоні 1884 року?

22. Співставити вірні відповіді: види орендних відносин наприкінці XIX ст.:

1. класична	А. передача земельної ділянки її користувачем (орендарем) іншій особі в користування без зміни її цільового призначення на строк та на умовах, визначених договором оренди
2. продовольча	Б. на суму орендної плати згідно з договором оренди орендар надає різні послуги (наприклад, обробіток присадибних ділянок, збір на ній урожаю, доставка кормів)
3. відробіткова	В. передача земельної ділянки її власником (орендодавцем) іншій особі в користування без зміни її цільового призначення на строк та на умовах, визначених договором оренди
4. суборенда	Г. на суму орендної плати, зазначену в договорі оренди, видається продукція, вироблена, перероблена або придбана орендарем

23. Що стало причиною селянських виступів «Київська Козаччина» (1855 р.) та «Похід у Таврію за волею» (1856 р.)?

24. Столипінською аграрною реформою передбачалась:

1.	переселенська політика
2.	націоналізація сільськогосподарських земель
3.	створення хутірського та відрубного господарства
4.	підтримка общинного землекористування, як основи самодержавства на селі.
5.	виділення селян з общини і закріплення за ними землі у приватну власність

25. Коли вперше з'являється термін «землеустрій» сучасній історіографії?

1. 1889;
2. 1906;
3. 1911;
4. 1917.

26. Політика радянського уряду початку XX ст. за якої відбулася заміна продрозкладки продподатком у селі, використання ринку і різних форм власності, залучення іноземного капіталу у формі концесій, проведення грошової реформи (1922—1924), в результаті якої рубль став конвертованою валютою називається

27. Яким документом скасовувався закон про соціалізацію землі і оголошувалася її націоналізація, також селяни могли самі вибирати форму землекористування - общинну, приватну чи колективну.

28. Комплекс робіт затверджений Постановою Ради Міністрів СРСР і ЦК ВКП(б) від 20 жовтня 1948 року за яким передбачалося висадка полезахисних лісонасаджень, запровадження травопільних сівозмін, будівництва ставків і водойм для забезпечення високих і стійких врожаїв у степових і лісостепових районах європейської частини СРСР називається.....

29. Вид землеустрою, який передбачав розробку проектної документації щодо комплексної організації території КСП називається

30. Які нововведення у штатному розписі КСП передбачалися згідно постанови Ради Міністрів СРСР від 10 червня 1977 року “Про порядок ведення державного земельного кадастру в сільськогосподарських підприємствах”?

7. Методи навчання

Застосовуються спеціальні методи навчання, зокрема:

- за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації - словесні, наочні, практичні;
- за характером пізнавальної діяльності учнів - пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький;
- залежно від основної дидактичної мети і завдань - методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;
- методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи учнів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;
- класифікація з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні.

Доцільно виділити чотири великих групи методів навчання (за Ю.Бабанським), які використовуються при викладанні навчальної дисципліни:

I - Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;

II - Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності;

III - Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності;

IV - Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

I підгрупа за джерелом передачі навчальної інформації включає в себе:

- словесні методи – лекція, бесіда.

Лекція служить для пояснення важкої та складної теми; її типовими ознаками є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, уведення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

Бесіда відноситься до найдавніших і найпоширеніших методів дидактичної роботи. Провідною функцією даного метода є мотиваційно-стимулююча. Бесіда - це діалог між викладачем та студентом, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати студентів на активізацію отриманих знань. Виділяють індуктивну та дедуктивну бесіду.

Саме з допомогою їх викладач активізує діяльність студентів, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.

- наочні методи - ілюстрація, демонстрація

Ілюстрація - допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки. Засоби ілюстрації (картинки, таблиці, моделі, муляжі, малюнки тощо) є нерухомими, вони мають «оживати» в розповіді викладача. Не рекомендується вивішувати або виставляти засіб ілюстрації заздалегідь (на початку заняття), щоб не привернути до нього увагу студентів, щоб ілюстрація не була достроковою до того моменту, коли для викладача настане час скористатися наочним посібником.

Демонстрація (презентація) характеризується рухомістю засобу демонстрування.

- практичні методи: досліди, вправи-завдання, практика. Лабораторні та практичні роботи, твори, реферати, звіти з виробничої практики студентів тощо.

Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а служать лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань. Більшість студентів активніше сприймають практичні методи, ніж словесні.

II підгрупа - за логікою передачі та сприймання навчальної інформації. Ці методи поділяються на індуктивні та дедуктивні.

- Індуктивні методи - зведення, вид узагальнення, який пов'язаний із передбаченням спостережень та експериментів на основі даних досвіду. У практиці це принцип: від часткового до загального, від конкретного до абстрактного.

- Дедуктивний метод активніше розвиває абстрактне мислення, сприяє засвоєнню навчального матеріалу на основі узагальнень.

III підгрупа - за ступенем самостійного мислення студентів у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок. У даному випадку методи поділяються на репродуктивні та точні, проблемно-пошукові:

- репродуктивні методи - відтворена репродукція як засіб повторення готових зразків або робота за готовими зразками, термінологічно вживається не лише в дидактиці, а й в образотворчому мистецтві, архітектурі, інших видах творчої діяльності;

- творчі, проблемно-пошукові методи спирається на самостійну, творчу пізнавальну діяльність студентів.

IV підгрупа - за ступенем керівництва навчальною роботою методи поділяють на два види:

- навчальна робота під керівництвом викладача - самостійна робота в аудиторії. До неї належать самостійні письмові роботи. Елементи самостійної праці студентів тут об'єднуються з інструктуванням, допомогою викладача, у результаті чого студенти набувають навичок самостійності, закріплюючи індивідуальний стиль діяльності;

- самостійна робота студентів поза контролем учителя - самостійна робота вдома. Мова йде про домашні завдання - усні та письмові, що має позитивний вплив на розумовий розвиток, виховання та самовиховання студента, сприяють виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Основними функціями оцінювання навчальних досягнень студентів є:

- контролююча, що передбачає визначення рівня досягнень окремого студента в академічній групі, виявлення рівня готовності до засвоєння нового матеріалу, що дає змогу викладачеві відповідно планувати та викладати навчальний матеріал;

- навчальна - зумовлює таку організацію оцінювання навчальних досягнень студентів, коли його проведення сприяє повторенню, уточненню та систематизації навчального матеріалу, удосконаленню підготовки студента;

- діагностично-коригуюча, що допомагає з'ясувати причини труднощів, які виникають у студента під час навчання, виявити прогалини у знаннях і вміннях та корегувати його діяльність, спрямовану на усунення недоліків;

- стимулюючо-мотиваційна, що визначає тему, таку організацію оцінювання навчальних досягнень студентів, коли його проведення стимулює бажання покращити свої результати, розвиває відповідальність і сприяє змагальності учнів, формує мотиви навчання;

- виховна, що передбачає формування вміння відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми контролю та самоконтролю, розвиток якостей особистості: працелюбності, активності, охайності тощо.

Таким чином, правильний підбір методів відповідно до мети та змісту навчання, вікових особливостей студентів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, озброєнню їх вміннями й навичками використовувати здобуті знання на практиці, готує студентів до самостійного набуття знань, формує їхній світогляд.

8. Форми контролю

1. Поточний контроль знань на лекційних і лабораторних заняттях (у формі усного опитування, письмових тестів, вирішення практичних завдань) є засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) студентами навчального матеріалу (1раз на дві лекції та кожного практичного заняття, оцінюється в балах – 2-10балів).

2. Модульний контроль знань (у формі письмового модульного тестового контролю до 20 балів, разом за модуль – 100балів) є показником якості вивчення студентами окремих розділів, тем та пов'язаних з ними пізнавальних, методичних, психологічних, організаційних якостей студентів.

3. Підсумковий контроль знань (з навчальної дисципліни є екзамен) у формі тестів (оцінюється в балах – 18-30балів та сумується з навчальним рейтингом, в цілому позитивний результат оцінюється 60-100балів), є показником дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю, глибиною знань та вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

9. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1. «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021р. протокол № 7) .

Табл. 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R**_{дис} (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R**_{нр} (до 70 балів): **R**_{дис} = **R**_{нр} + **R**_{ат}.

10. Навчально-методичне забезпечення

1. Мартин А.Г. Історія земельних відносин і землеустрою: навчальний посібник / А.Г. Мартин, О.М. Чумаченько, І.Г. Колганова. Київ: КОМПРИНТ, 2019. с. 182.
2. Третяк А.М. Землеустрій в Україні: теорія, методологія: монографія. Херсон: Грінв ДС, 2013.
3. Чумаченко О.М. Мартин А.Г. Теоретичні засади оцінки ефективності використання земельно-ресурсного потенціалу європейських країн :Монографія. 2020. 270 с.
4. Третяк А.М. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні. Навчальний посібник. К.: Аграрна наука, 2001. 280с.

11. Рекомендовані джерела інформації:

1. Створення вільного ринку землі с/г призначення в Україні. Аналітичний звіт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://farmland.in.ua/posts-docs/Створення_вільного_ринку_землі_сг.pdf
2. Про землеустрій: Закон України від від 22.05.2003 № 858-IV // Землевпорядкування. – 2003. - №3. - Редакція від 01.01.2016, підстава 863-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15>
3. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 № 962-IV, Редакція від 27.06.2015, підстава 497-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/962-15>
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // Землевпорядкування. -2001. - № 4. - С. 27-47. Редакція від 03.04.2016, підстава 1012-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
5. Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 № 1389-XIV поточна редакція від 09.12.2012, підстава 5462-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1389-14>

6. Про Генеральну схему планування території України: Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3059-14>
7. Історія селянства Української РСР. Т. 1. - К., 1967.
8. Квітковський Д., Бриндзан Т., Жуковський А. Буковина - її минуле і сучасне. Зелена Буковина. - Париж; Фінляндія; Детройт, 1956.
9. Радянське будівництво на Україні в роки громадянської війни (1919 - 1920). - К., 1957.
10. Шевченко Ф. Селянський рух на Буковині в 40-х роках ХІХ ст. - К.: Держполітвидав У РСР, 1949.
11. История государства и права Украинской ССР. Т. I: История общественно-политического строя и права на Украине (с древнейших времен). - К., 1987. - С. 170 - 172.
12. Історія Української РСР. Т. II. - К., 1979. - С. 114.
13. Магдебурзьке право: Енциклопедичний довідник. - К., 1981.-С. 361.
14. Бубнов Н. М. Абак і Боецій. - Петроград .: Сенатська друкарня, 1915 т. III, 327 с.
15. Биковський Н.М. Картографія. Історичний нарис. - М. - Петроград, 1923.
16. Вітрувій М.Н. Про архітектуру. Десять книг. - Льон .: ОГІЗ.-1936 343с.
17. Вольф Вільгельм. Лекції з історії практичної геометрії (геодезії). - Од.; 1885 95 с.
18. Гвоздьова І. А. Типи полів у римлян по трактатах Юлія Фронтіні. // Питання аграрної історії Стародавнього Риму, Чебоксари, 1977, с.11-25.
19. Грацианський Н. П. Система полів у римлян по трактатах землемірів. // Вісник древньої історії, М; 1940 N1, с.52-68.
20. Дементьєв Н. А. Закони межові. - т. X, ч. III. Св. Зак. С. Петербург, 1879, 854 с.
21. Іванов П. Про генеральне межування земель в Росії і полюбовне соціальне розмежування в Московській губернії, 45 с.
22. Іванов П. Огляд писцевих книг по Московській губернії з додаванням короткої історії стародавнього межування. - К .: Друкарня Сенату, 1840, 342 с.
23. Юрченко А.Д., Будзилович І.С., Переходюк М.Г. Історія розвитку права власності на землю в Україні (друга половина ХVІІ — перша половина ХІХ століття) // Землепорядкування. - 2001. - № 2. - С. 56 - 60.
24. Історичний нарис діяльності корпусу військових топографів. 1822-1872. - С, 1872, 1751 с.
25. Каховський В. Ф. Форми землеволодіння у римлян по трактатах агріменсорів. // Питання аграрної історії Стародавнього Риму, Чебоксари, 1977, 88 с.
26. Лейзер Д. Створюючи картину всесвіту. - Х .: Мир, 1988, 325 с.
27. Машимов М. М. Астрономо-геодезична мережа на початку третього тисячоліття // Геодезія та картографія, 1994, N3, с. 25-28
28. Машимов М. М. Вища геодезія. Методи вивчення фігури Землі і створення загальземної системи геодезичних координат. - Л .: ВІА. - 1991 року, 582 с.
29. Наукові прилади. Прилади й інструменти історичного значення. - М .: Наука, 1968, 160 с.
30. Тетерін Г.М. Історія геодезії з найдавніших часів. - Новосибірськ: СМДА, 2001., - 432с.
31. Удальцова З.В. Візантійська культура. - М .: Наука, 1988, -288 с.
32. Cantor Moritz. Die romischen Agrimensoren und ihre Stellung in der Geschichte der Feldmesskunst.
33. Dilke A.W. The roman Land Surveyors. An Introdduction to the Agrimensores. - 1873, 250 p.
34. Kiely E. Surveying Instruments. Their History and classroom use. - New Jork, 1947. -397 p.
35. Peters K. Nivelliergerate des Alterfums// Vermessungsingenierung, 1987, 38, N3, 97-109.
36. Rainer W.H. Surveying Ancient Times // Civil Engineering, 1939, v. 9, N10, pp.612-614.

37. Sitwell N.H.H. Roman roads of Europe. -New Jork, 1981, 229 p.
38. Land Restitution and Compensation Procedures in Central Eastern Europe. 2002. FIG Commission 7 Annual Meeting. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<https://www.oicrf.org/-/land-restitution-and-compensation-procedures-in-central-eastern-europe>.
39. Morten Hartvigsen. Land reform in Central and Eastern Europe after 1989 and its outcome in the form of farm structures and land fragmentation. 2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.fao.org/documents/card/en/c/c6bae647-1604-5e09-b664-af2e9f720006/>